

Különös fajta ember ez a kurátor. Mármost aki a kuratóriumban ül. Én is ülök egyben, természetesen nem irodalmi kuratórium, hát látom, hogy milyen különös. Ülünk, és ítélkezünk bizonyos pénzekről, amik nem a mieink, miközben pedig érezzük, hogy a pénz mégiscsak a miénk, hiszen mi osztjuk szét, és ez büszkeséggel tölt el bennünket. A kiváltságosok büszkeségével. Mi *adni tudunk*. *Mi tudunk adni*. Mi vagyunk, akik meg tudják mondani, kinek adható a pénzből, és kinek nem kell adni. Szempontjaink vannak. Mi tehát többet tudunk az egyszerű halandóknál, azoknál mindenképpen, akiknek adunk, mert nem ők adnak nekünk, mi tehát nyilván értékesebbek is vagyunk náluk, így az is az, amit művelünk. (Természetesen mi magunk is érdekeltek vagyunk a pénzek elosztásánál, mint leendő kedvezményezettek. Ilyenkor kimegyünk a terebről, és a bent maradtak ítélnek fölöttünk. Bizony, ritkán esik meg, hogy az egyik kuratóriumi tag nem ad a másik kuratóriumi tagnak, vagy annak, amit képvisel, még mit nem, hát akkor neki sem adna a másik, illetve az általa támogatottak is kimaradnának a szórásból. Döntés után visszatérünk a döntés termébe, és ott közlik velünk, hogy kaptunk valamit. Na, ez derék, konstatáljuk magunkban. Ez így elvárhatóan helyes.)

A kissé általánosított életkép még tovább általánosítható, természetesen. Az egyszerű halandó művész/művészetpártoló helyzete természetesen megváltozik azzal, hogy kurátor lesz. Jelentősen kiváltságosodik. Azáltal, hogy függetlenedik az általa előállított – vagy elő nem állított – értékektől, az érinthetetlenek és vitathatatlanok felsőbb kasztjába jut. A közepes műveket sem előállító író, a két új hangot sem megtaláló zenész, az egyetlen értékelhető elemző munkával sem előrukkoló kritikus, a csak bukásokat prezentáló rendező, a politikában megbukott művészetpártoló, az érdektelen pacsmagokkal tolakodó festő, az izlésficamokat produkáló szobrász, a dögunalmat dögunalmasan megörökítő fotós villámgyorsan fölébe kerül a (köz)megítélésben a jó vagy kiváló írónak, az eredeti kompozíciókkal jelentkező zeneszerzőnek, az elmélyült tanulmányokat és könyveket író irodalomtörténésznek, a színházat megújítani igyekvő, vagy legalább a szakmát mélyen ismerő rendezőnek, az invenciózus festőnek és a zseniális szobrászknak, a lélegzetelállítóan izgalmas fotósnak, és még hosszan sorolhatnánk.

Hogy miért? A magyarázat viszonylag egyszerű. Aki pénzt oszt, az hatalommal bír. Aki hatalommal bír, attól vagy félnek, vagy függő viszonyban vannak azok, akik a hatalmának kiszolgáltatottan kell éljenek és alkossanak. Nos, ez a kiszolgáltatottság sem olyan egyértelmű. Mert azzal, hogy sok jó alkotónak is ad a kurátor, természetesen azt a látszatot kelti, hogy csak azok a jók, akinek ő ad. Attól jók, hogy ő ad nekik, kvázi, a jóságuk kiváltó oka sem az általuk előállított mű, sokkal inkább a kurátor által bennük meglátott értékelhetőség. A jóság vagy kiválóság tehát a kurátor által megadott lehetőség függvénye. A többiek (akik sem nem akarnak/tudnak félni tőle, sem nem akarnak a kurátor függvényei lenni azzal, hogy például kéri a támogatását, amit ez az emberfajta fölöttébb szeret, sőt, azt merik mondani, bizony, ez a kurátorkirályocska szájalmasan meztelen) az érdektelenek, a minőség alattiak, a futottak még listába kerültek. És a köztudat ezt könnyedén el is hiszi, mert a köztudat arra van, hogy az ilyesmit kanonizálja. Ezek a többiek tehát a fejük tetejére állhatnak, akkor sem tudnak felnőni a kiválóknak kijelöltekhez. A centrumban levéshez kemény követelményeknek kell eleget tenni, ahhoz a teljesítmény önmagában bizony meglehetősen kevés.

Kurátorunk pedig a végén maga is elhiszi, hogy ő az irodalom, a zene, a festészet, a szobrászat, építészet stb. legkiemelkedőbb és legfontosabb alkotói közé tartozik, ha nem a legfontosabb közöttük. (Na, megengedőleg, még azt mondja, az általa kiválasztott emberek is jók, sőt, vele együtt természetesen a legkiválóbbak.) Az utókor persze, vagy remélhetőleg, nyilván másként fog ezekről a dolgokról vélekedni. A kurátor ezt természetesen tudja, ha nem is vallja be (másoknak), de nem sokat törődik vele, sőt, magasról szarik rá. Mert a kurátort a kurátorsága és minden érdeke a jelen idő illúziójának az elhitelesítéséhez és elfogadtatásához köti. A pénz és a hatalom, tudni illik, csak jelen idejű lehet. A jövőt a művek birtokolják, de ők nem szorulnak kurátorokra.

Zalán